VI. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM — 2016. JÚNIUS

Tisztás

AZ ERDÉLYT JÁRÓK KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
NEGYEDÉVES FOLYÓIRATA

Június 4.

A TARTALOMBÓL:

Kiáltvány a Székely Szabadság Napján	2
Gábor Áron-díj, 2016	5
Örök változás	6
A megnyugvás ösvényein	8
Székely Szabadság Napja, Budapest	9
Vakok vagyunk és impotensek?	11
Elnémult harangok	12
Markó Béla esete a maghiar kártyával	13
A költő lévén maga is teremtő - Orbán János Dénes és Janus Pannonius	14
Június 4. „margójára”	16

Utópia?

Barátommal beszélgetünk.

– Mi lenne, ha egyszer csak gondolna egyet az a sok Erdélyből eliszkolt, elüldözött, elcsángált, eltévedt magyar és tömegesen visszatelepülne? – Az a helyzet, hogy bennem is felötlött ennek a lehetősége…

Valószínűleg nem a több generáció óta Erdélytől távol élőkre kell itt gondolnunk, hanem olyanokra akiknek még első kézből való tapasztalásuk van és félelmet, kishitűséget, szomorúságot legyőz bennük a szülőföld iránti szeretet és hűség.

Persze a pusztán érzelmi alapon történő megközelítés itt sem szerencsés, sőt mi több valószínűleg tragikus következményei lennének a szív eme feldobogásának és a hirtelen fogant, nem átgondolt, nem megérlelt gondolatnak. Közelítsük meg racionálisan – már amennyire lehet – ezt a témát, gondolatkört. Ügyet? Az a szellemi potenciál, az a humán erőforrás mely kiszakíttatott az erdélyi magyarságból – mondjuk az 1980-as évek második felétől – olyan muníció, melyet ideje lenne bevetni, aktivizálni.

Lépten-nyomon halljuk, hogy mennyi sikeres tanár, kutató, orvos, vállalkozó került ki ebből a körből, hányan bizonyítottak szerte a nagyvilágban – s ők csak azok, akik kiemelkedtek az „átlagemberek” közül, hányan kezdték újra életüket idegen földön és állták, állják meg a helyüket a „bennszülöttekhez” képest semmivel sem

Folytatás a 4. oldalon

SZÉKELYFÖLDI AUTONÓMIA ÁLAP

Kiáltvány a Székely Szabadság Napján

"Nem mindig lehet megtenni, amit kell, de mindig meg kell tenni, amit lehet."
(Bethlen Gábor)

Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnöke bejelenti, hogy a rendezvény kiáltványát átadták a prefektúra képviselőjének. Ezt követően Tőkés László indítványozza, hogy a prefektúra jelenlegi épülete (a régi Közigazgatási Palota, Cifra Palota vagyis a hajdanvolt polgármesteri hivatal) legyen az Autonóm Székelyföld központja. Befejezésül a résztvevők elénekelték a magyar és a székely himnuszt és békésen, kulturált módon távoztak. A székelyeknek joguk van a szülőföldjükhöz, mint minden nemzetnek, népcsoportnak! Autonómiát Székelyföldnek, szabadságot a székely népnek!

Ma, 2016. március 10-én, a marosvásárhelyi Postaréten, a Székely vértanúk emlékművénél a székely szabadság napján összegyűlt székelyek, a jog és a demokrácia útját járva következetesen kinyilvánítjuk akaratunkat: igényeljük Székelyföld területi autonómiáját! Ezt teszik velünk ma a támogatásunkra idesereglett erdélyi magyar közösségek képviselői és szerte a nagyvilágban mindazok, akik megértették a székely szabadság napjának üzenetét: számunkra ez a nap nemcsak a vértanúinkra, történelmi példaképeinkre való közös emlékezés napja, de az összetartozásé, a jogkövetelésé is, amely csakis a nemzeti önrendelkezés jegyében fogalmazódhat meg.

Jogos követeléseinket mindaddig fenntartjuk, amíg Székelyföld státuszát megnyugtató módon törvény garantálja.

Ismételten kénytelenek vagyunk megállapítani: Románia nem tartja be önként vállalt nemzetközi kötelezettségeit, kiemelt figyelemmel az Európa Tanácshoz való csatlakozáskor vállalt, a tanács 1993/1201-es számú ajánlásának teljesítésére; Románia nem tartja tiszteletben a Kisebbségi Keretegyezményben és a Kisebbségi és Regionális Nyelvek Európai Chartájában foglalt kötelezettségeit;

Románia nem veszi figyelembe az Európai Unió javaslatait, amikor regionális reformot, az ország közigazgatási átalakítását tervezi.

Románia nem veszi figyelembe saját állampolgárainak demokratikusan kinyilvánított akaratát. Mi több, a hatóság nyílt vagy burkolt formában támadja közösségünk választott vezetőit, szimbólumainkat, tényleges és szimbolikus gesztusokkal, megkérdőjelezhető jogi eljárásokkal, a diktatúrára jellemző intézkedések egész sorával kíván félelmet kelteni, eltántorítani követeléseinktől. Korlátozza a szólásszabadságot, a szabad gyülekezéshez való jogunkat.

Székelyföld területi autonómiája olyan közjogi intézmény, amely – szervesen beépülve az ország közigazgatási átalakításának folyamatába – megteremti az itt élő, őshonos székely-magyar többségi kollektivitás számára a teljes és tényleges egyenjogúság feltételeit. Az autonóm régió az állam és a kollektivitás között elhelyezkedő, demokratikusan választott testülettel rendelkezik, az önigazgatás hatásköreit gyakorolja, illetve államhatósági jogosítványokkal is bír. Teszi mindezt a Székelyföld területén élő minden nemzeti közösség nevében és érdekében.

Székelyföld jogi státuszának rendezéséért párbeszédet és együttműködést akarunk a román kormánnyal a helyi közösségek szabad akarata, az állampolgárok közti szolidaritás és a konstruktív együttműködés messzemenő figyelembevételével. A nyílt és őszinte párbeszédre azért is van esély, mert Székelyföld területi autonómiája nem sérti Románia területi egységét és állami szuverenitását, nem sérti a Székelyföldön élő román és más nemzetiségű polgárok érdekeit, sem Románia alkotmányát. A párbeszéd elutasítása ezzel szemben a szélsőségek megjelenését bátorítja.

Mindezek szellemében követeljük:

- A történelmi Székelyföld alkosson sajátos hatáskörökkel felruházott, önálló fejlesztési és közigazgatási régiót!

- Ezen közjogi státuszt szavatolja Székelyföld autonómiájának statútuma!

- A statútum elfogadása érdekében a kormány kezdjen párbeszédet Székelyföld jogállásáról a székely nép legitim képviselőivel, a Székely Nemzeti Tanáccsal és a székely önkormányzatokkal!

- Románia kormánya maradéktalanul tartsa tiszteletben a Románia és Magyarország között kötött, a megértésről, az együttműködésről és a jószomszédságról szóló szerződést, különös tekintettel a 15/9. szakaszra, amelyben a felek vállalják, hogy tartózkodnak minden olyan gyakorlattól, amely megváltoztatná a nemzeti közösségek által lakott régiók nemzetiségi összetételét! Teljes és tényleges szabadságot és egyenlőséget akarunk Székelyföld minden lakosának! Autonómiát Székelyföldnek, szabadságot a székely népnek!

Marosvásárhely, 2016. március 10.

Kiss Székely Zoltán
Otthontól távoli húsvétra

(sorok Léthe és Amelész összefolyásánál)

„Mindnyájan a Léthe (Feledés) lapályára vándoroltak, … és ott ütöttek tábort az Amelész (Gondtalan) folyó mellett, melynek vizét fazék nem fogja föl. “

(Platón: Politeia)

nem hétköznapi reggelre ébredünk
partjára kiterítjük még megmaradt szőttes
asztalterítőnket – szinte a semmibe
– húsvéti ünnep asztalát álmodjuk a tájba:
köményes pálinka józanító ízét
aranynap-sárga kalácsot ólmos ég alá
madarak dalából font virágfűzért
húsvéti bárányfelhők omlós húsára
halk mosolyú Küküllő-menti bort csorgatunk
megsemmisülés zöldhagymáival
megbocsájtás hónapos retkeivel
körítjük az emléksonkák füstös ízét
főtt tojás keménységű hitünket
tojáshéj törékeny imáinkkal védenénk

így faljuk könnyes nyeldekelve maradék emlékeinket
nevetésünk a csak-azért-is nevetése
jókedvünk elbizonytalanodó madár röpte
a még felsejlő otthoni táj fölött

s mire összegöngyöljük ételmorzsás
pálinka-foltos húsvétvasárnapi terítőnk
a nap is leáldozik az égbolt túlfelén

így indulunk útnak a soron következő
virágvasárnap bizonytalansága felé

2016. március 7.

„Vannak előfutárok, nemesi családok, vállalkozók, akik akár kedvet is csinálhatnának, ha önmagában a szülőföld mágneses vonzása nem lenne elég.”

alacsonyabb nívón. Vannak előfutárok, nemesi családok, vállalkozók, akik akár kedvet is csinálhatnának, ha önmagában a szülőföld mágneses vonzása nem lenne elég. Mert nem elég, mondjuk ki. Minél inkább egyéni életünkre koncentrálunk, annál inkább opportunistákká válunk, kénytelen-kelletlen, törvényszerűen azzá leszünk és mindinkább az anyagiasult haszon dimenziójában fogunk irányokat választani, válaszokat adni és kérni. A közösség ebben a megközelítésben egyre kisebb jelentőségű, vagy pusztán tartalom nélküli váz, üresedő, kilyuggatott liszteszsák, melyet egy-két zsákcipelő még elhordozgat a vállán, de az egyre könnyebbé, egyre jelentéktelenebbé válik.

Mit tudnának tenni az olyan elszánt akarattal, mely mögött tudás, tőke és meggyőződés van? Nem sokat. Ha az érintettek jövő időbe tennék Erdélyt és dolgoznának azon, élnének azért, hogy a harangok ne némuljanak el, hogy ne szoruljon ott is kisebbségbe a magyarság, ahol ma még el sem tudjuk ezt képzelni – mit tudnának egy ilyen jelenséggel kezdeni? Szabad a mozgás, szabad a tőke áramlása, globális a világ, rövid úton bárhonnan szinte bárhova el lehet jutni, s ha még most ez nem feltétlenül jellemzi Erdélyt, meg lehet teremteni azt az infrastruktúrát, melyben a kellő mobilitás biztosítható. Mindez – szinte magától értetődően – csak hatalmas alázattal lehetne kivitelezhető.

Akkor és csak akkor örülnék egy ilyen folyamatnak, illetve akkor támogatom – egyelőre az elvek szintjén – ha Erdély jelenlegi magyar kisebbsége ezt nem erőszakként élné meg, hanem egy olyan, a természeteshez nagy mértékben közelítő, összekapcsolódásnak, mely a folyamatokat javítja, fejleszti, korrigálja; semmilyen formában nem tudok/tudnék támogatni egy tisztán profitszemléletű értékimportot vagy egy bárki, bármi ellenében fogant mozgalmat. Szerintem szép utópia. Utópia?

-CSA-

Székelyföld autonómiája döntően azon múlhat, hogy van-e még, lesz-e személyes áldozatvállalási készség a helyben vagy a nagyvilágban élő székelységben, magyarságban. Nem elég áhítani, sóhajtozni róla, tömeges részvétellel, tevőlegesen is támogatni kell a Székely Nemzeti Tanácsot, amelynek vezetői hitelesen képviselik az autonómia ügyét, mint a székely nép megmaradásának egyetlen lehetőségét. Hogyan vehetem ki a részem az önrendelkezésért folytatott munkából?
Havi rendszeres jövedelmed 1%-át – minimálisan 1.000 forintot, 15 lejt, vagy 5 eurót - havonta utald az alábbi számlaszámok egyikére. Állítsd be határozatlan idejű átutalási megbízást, megjegyzés: Székelyföldi Autonómia Alap. Így megszámláltatik a székely és az is, aki igazából – nem csak az elvek, szimbólumok síkján, egyéni vagy "kiscsoportos" szinten – szimpatizál az autonómiamozgalommal.

Asociatia Siculitas Egyesület
Lej: RO76 OTPV 3200 0036 0774 RO01
OTP Bank Románia – Marosvásárhely
Forint:11705015-20001900
OTP Bank Nyrt. Budapesti Régió
vagy EUR-ban a Székely Nemzeti Tanács honlapjának (www.sznt.sic.hu) nyitóoldalán található PayPal átutalás révén (a Donate gombra kattintva)

Gábor Áron-díj, 2016

A 2016. évi Gábor Áron-díjat az SZNT a Szentegyházi Gyermek-filharmóniának ítélte. Haáz Sándor a filharmónia vezetője a Székely Szabadság Napján, a Postaréten vette át a díjat! Gratulálunk!

Az együttest Haáz Sándor tanár 1982-ben alakította meg, egyesítve az erdélyi, Hargita megyei Szentegyháza 1. számú (ma Mártonffi János nevét viselő) általános iskolájának kórusát és az elsősorban fúvósokból és vonósokból álló zenekarát. A Gyermek-filharmónia nevet 1993-ban vette fel az együttes.

A Gábor Áron-díjat a Székely Nemzeti Tanács alapította Székelyföld területi autonómiájának megvalósításáért kifejtett áldozatos munka elismerésére,. A díjazottak között van Kövér László, a magyar Országgyűlés elnöke, Bernard Le Calloc'h francia földrajztudós, Egyed Ákos és Páll-Antal Sándor akadémikus, az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének magyar delegációja, a Csíki Székely Múzeum, valamint a Székelyföldi Stúdió.

Pap Gy. László: Örök változás

„Minden folyó a tengerbe ömlik, s a tenger mégsem telik meg; a folyók egyre folytatják útjukat céljuk felé.”

Préd 1,7.

Kedves Atyámfiai, szeretett Testvéreim!

Mai témánk az ***örök változás.*** Nem egyszerű a kérdés, de még bonyolultabb a Prédikátor számára. Mi, valamint az átlagszemlélő, állandó t***örvényszerűség***et látunk teremtett világunkban. Ezt Istennek köszönjük, s bár furcsaságok teszik teljessé mindennapjainkat, mindannyiszor Istennek vagyunk hálásak, hogy meghatározott rendet biztosít életünknek. Mindezzel azonban másként van a Prédikátor, hiszen nem teljesedik ki benne az Isten iránt való hála a teremtett világ egészéért, egyhangúnak találja a naponkénti változást, nem beszélve arról, hogy szerinte semmi sincs új a nap alatt. Ez nem ellentmondás nála, hanem vélemény. Ahogy elképzelése van az örök ***változás***ról, úgy szól az örök ***változatlanság***ról is.

Nyomban a meghatározó változásról szólok, a ***halál***ról. Amennyiben egyhangúság tapasztalható a naponkénti változásban, számomra egészen mást jelöl a halál ténye. Kétféleképpen tárgyalhatok erről. Az egyik, amikor mások szeretteinek elvesztéséről szerzünk tudomást, a másik viszont, amikor saját „*bőrünkön*” tapasztaljuk a halál hatását. Azért szükséges feszegetnem ezt a kérdést, mert bár természetes folyamatnak tartjuk legtöbben a halált, mégis olyan állapot, melyben megpecsételődnek jövő életek. Ha minden más változás ***megszokottság***ot is hordoz, addig a halál nem egy olyan változás, melyet megszokhatunk. Bármilyen sok eseményt is átélünk, soha nem vagyunk képesek a teljes barátkozásra. Ha pedig saját magunk éljük át, akkor nem tudunk beszámolni ***egyéni élményünk***ről. Egyfajta ***megbékélés*** lehet, ahogyan az egyik író fogalmazott: „*Ha ugyanis tudom, hogy* ***a halál nem más, mint átváltozás****, átlépés az egyik síkról a másikra, /…/ hanem önmaga által létesített tartalmak formája, akkor máris nem hangzik olyan brutálisnak és embertelennek.*” (Élet az élet után.). Ha sikerült kis mértékben megbékélnünk a halálokozta változás tényeivel, akkor máris tovább léphetünk, mert a Prédikátor minden borúlátása ellenére találunk valami remény derítőt a naponként élt örök változásban.

Kövessük gondolatában a Prédikátort, hiszen erre vállalkoztunk, de közben egyetlen pillanatig se feledkezzünk el arról, ahogyan mi látjuk a világ állandó ***körforgás***át. Akár a Prédikátorról beszéljünk, akár saját magunkra figyeljünk, egyfajta őszinteség tör elő. Az ugyanis, hogy milyen ***haszon***, vagy „***nyereség***” származik abból a sok küzdésből, mely jellemző naponkénti életünkre. Nem kell megemlítenem egyet sem. De nem kell különös előnyben részesítenem némelyiket a másikkal szemben ahhoz, hogy ráébredjünk küzdésünk bizonyos hányadának hiábavalóságára. Nemcsak idős emberek szájából halljuk ezeket a megállapításokat, hanem bizony sok, életunt embertől is. De egy-egy sikertelen vállalkozást követően magunk is levonjuk a következtetést, hogy „*Bizony, fölösleges volt minden hajsza*”.

A fejtegetés további folytatásában szembe találjuk magunkat a Prédikátor meggyőződésével. Azzal ugyanis, hogy számára ***semmi haszon*** nincs a folyamatos küzdésben. Tovább viszi gondolatát, s még mielőtt a kelő és lenyugvó **Nap**ra nézne, vagy a meghatározhatatlan irányú ***szél*** fúvására összpontosítana, illetve a tenger felé haladó ***folyó***kra figyelmeztetne, bebizonyítja nekünk, hogy ő is látja Isten teremtett világát. Csak éppen az a helyzet, hogy másként vélekedik róla, mint mi. Különös módon. Ebben pedig ellenkezünk vele, hiszen ez a föld, mely valóban küzdelmünk helye, nem csupán a halálhoz vezető törődésünk területe, ahol nincs maradásunk, ahol csupa változás az osztályrészünk, hanem egy olyan hely, ahol túl a küzdelmeken, apró, vagy nagy örömök érhetnek.

Kedves Testvéreim! Nem tudom, hogy ti hogy vagytok vele, de időnként bizonyára lenyűgöz a természet egy-egy csodálatos látványa. Egyesek a Nap felkeltét, mások a lementét, megint mások a vörösen lenyugvó, másnapra szeles

időt hozó napnyugtára mondják, hogy ***életük szép élménye***. A Prédikátor is láthatta ezeket, de számára egészen más jelentést hordoztak. Az a Nap, mely keleten felkel, s lassan átúszik az égen, örök körforgásról tesz bizonyságot, de végeredményben sietése ellenére, nyugtalansága dacára is, teljes mértékben céltalan, haszontalan. Nem azt mondja az író, hogy nem fontos a Nap fénye, vagy melege, hanem arról beszél, hogy fölöslegesen járkál az égen, mert egyik nap eltelik ugyan a másik után, állandó változás tapasztalható, de mindennek vége úgyis a megmásíthatatlan halál, ami majd beállítja a változások végét.

A negyedik gondolatban örök változást lát a Prédikátor, s mi is azt tapasztaljuk a ***folyótenger*** viszonyulásában. Nem szenved gondolathiányban a Könyv írója, hiszen egyfajta edénynek képzeli a tengert, melyről szinte szomorúsággal tapasztalja, hogy bár minden felöl ömlenek bele a folyók, mégsem telik meg soha. Nem árulja el nekünk, hogy ismerné a tudományos álláspontot, miszerint a tengerből elpárolgott víz ismét visszatér a természetbe, eső formájában lehull, majd folyóvá lesz, hogy visszakerüljön oda, ahonnan elindult. Ennek ellenére ***párhuzam***ot von az örökösen lefele folyó víz és az egyes nemzedékek között. Jól látja, hogy amint újra és újra visszatér az eső, hogy folyóvá duzzadjon, úgy váltják egymást a nemzedékek is, örökös egymásutániságban. Ez pedig megmásíthatatlan igazságnak tűnik.

Igen ám, de ezt követően nyomban előtör a megszokott pesszimizmus. „***Üresjárat***” ez az örökös ***körforgás***. Mint ahogy haszontalan és céltalan a nemzedékek egymást váltó körforgása is. Látja, hogy egy-egy nemzedék embere mennyi szenvedésen, küzdelmen megy át, s ezért hasztalannak, céltalannak, ***hiábavaló***nak mondja az emberi életet. Ennek rendjén azonosít minden emberi életet ezzel az eggyel. Megszületik tehát egy egész nemzedékről szóló felfogás. Most már csak annyi hiányzik, hogy kiterjessze a mindenkori életre. S bármennyire is izgulunk, hogy ne tegye meg ezt, ő mégis kimondja elképzelését: ***Hiábavaló és céltalan ez az örökös körforgás***.

Mintha egy kicsit haragudnánk a Prédikátorra, hiszen saját életünket is látjuk nemzedékünk életében. De nemcsak, hanem ebben az örökös körforgásban, melyben vannak nálunk idősebbek és fiatalabbak, úgy találjuk, hogy Isten egy-egy lehetőséget adott nekünk az életre. Ez persze elég sok ***kilátástalanság***ot, máskor szenvedést, de mindenképpen küzdést hordoz. Vagyunk, akik bevállaljuk ezt, s arra törekszünk, hogy lehetőleg a legkevesebb panaszszal végezzük napi teendőinket. Mások Prédikátor típusúak, akiknek viszonylag jobban megy soruk, de ennek ellenére mégis nyakig vannak a ***panasz***ban. Sőt soha ki sem evickélnek belőle.

Ha csakugyan ***értelmetlen*** lenne földi életünk, vagy részt ***vállalnunk*** a föld életének örökös körforgásában, akkor meggyőződésem, hogy régebb élt, nálunknál okosabbnak bizonyuló embertársaink mindent megtettek volna azért, hogy elterjedjen ez az eszme. Ha Isten örök nyomorúságra, szenvedésre, céltalan küzdelemre teremtett volna minket, akkor bizonyára már Jézus előtt is több próféta felhívta volna erre a figyelmet. De senki nem tette, s maga Jézus is azzal bíztatta küzdő embertársait, hogy Isten akarata szerinti ez a fajta életmód. Ez pedig azt jelenti, hogy ***hálásak*** lehetünk mindenkor Istennek azért, hogy bevett világot teremtő, fenntartó, és időnként megváltoztató nagy ***terv***ébe. Vannak közöttünk, akik buzgón bizakodóak, mások kételkedően reménykedők. Kinek-kinek hite szerint. Vagyunk mi, unitáriusok, akik hiszünk az ***örökkévalóság***ban, s így természetesen az ***örök körforgás***ban is. Éppen ezért, amennyiben a tengerbe állandóan visszatérő vizekre gondolunk, akkor ebben nemcsak az egymást váltó nemzedékek örökös harcát fedezzük fel, hanem azt a rengeteg szépséget is, ami megtalálható a folyóvíz mentén. A folyó ugyanis nemcsak szenvedést, küzdelmet, bánatot, halált jelent, hanem sok gyönyörűséggel megajándékozza azokat, akik teljes hosszára kíváncsiak. Ha továbbra is úgy dönt valaki, hogy osztja a Prédikátor gondolatát, miszerint céltalan és hiábavaló a vizek, a nemzedékek körforgása, akkor tegye meg még azt a szükségszerű lépést, hogy nemcsak a ***forrás***t, az ***árterület***et, vagy akár a ***delta***t látja, hanem megismeri egész hosszában a ***folyóviz***et. Vagyis életének nemcsak egy adott, nehéz szakaszát figyeli, azt emlegeti, nemcsak a halált veszi észre az életben, hanem mindazt, ami gyönyörűséggel tölti el Istenben, az életében, a jövendő ígéretében bízó embert.

Én szívesen felvállalom a ***folyóvíz szerepé***t, mert tudom, hogy *minden folyó a tengerbe ömlik, s a tenger mégsem telik meg; de a folyók egyre folytatják útjukat céljuk felé.* Vállalom kötelességemet, bár nem vagyok meggyőződve arról, hogy még egyszer visszatérek oda ahonnan elindultam. Azt sem hiszem, hogy egy következő életben jóvátehetem mindazt, amit ebben elrontottam. Arról viszont teljességgel beszélek, hogy legyen bár mások hite szerint Isten akaratából ***még egy életem***, abban sem fogom azt hirdetni, hogy fölösleges volt élnem azokkal, akikkel egy nemzedéket alkottam, akikkel láttam múló nemzedékek világra szóló tetteit, hitét, rendíthetetlen, Istenbe vetett bizalmát, eljövendő nemzedékekbe helyezett reménységét, s hallottam az Ember tragédiájának nagy következtetését: „*Ember küzdj és bízva bízzál*”.

„A folyó ugyanis nemcsak szenvedést, küzdelmet, bánatot, halált jelent, hanem sok gyönyörűséggel megajándékozza azokat, akik teljes hosszára kíváncsiak.”

Karácsony Benő

Gyulafehérvár, 1888
-
Auschwitz, 1944

„A nagy gondolatok is négy fal között születnek. A jó törvények is. Azt kérdezed bizonyára: vannak hát rossz törvények is és rossz gondolatok is? S ha rosszak, miért fogadják el az emberek mégis?"

A megnyugvás ösvényein

A Napos oldal és annak folytatása nem véletlenül volt olyan népszerű olvasmány, annak ellenére, hogy a helikonisták közül nem Karácsony a legismertebb szerző. A regények fogadtatásáról és az írói világképről olvassák el Vallasek Júlia írását (Vallasek Júlia: A clown és a picaro álarca. Karácsony Benő utolsó regényei. Holmi 2003/3., 345-350.), aztán megnézhetik Mihályfy Sándor 1983-ban készített filmjét (Napos oldal), illetve az Árnyékos oldal – Karácsony Benő emlékezete című dokumentumfilmet. Karácsony remek karakterei, filozófiai megállapításai, remek humora biztos, hogy sok-sok olvasót fog még vonzani és sokan fogják letenni a könyveit jóleső érzéssel.

"- S Kázmér urat mi hozta vissza?
- Mi? Nem hallotta még azokat a bűnügyi meséket, amik arról szólnak, hogyan tér vissza a tettes évek múlva cselekedetének színhelyére?
A Nagy Főnök megütődve bámult rám.
- Pipánszki, te milyen bűnügyet követtél el? Sohasem említetted.
- Azt, hogy fiatal voltam. S most íme, visszasompolygok oda, ahol elkövettem ezt a bűnt."

"- Küszvágó Csér? - kérdezte szigorúan. - Hát nem bánom. Elfogadom - egyezett bele megenyhülve. - Maga pedig vigyázzon, Pipánszki. A báróra és a jegyzőre. A jegyző - közölte, s most úgy nevetett, mint ahogy VIII. Henrik nevethetett, amikor lefejezték valamelyik feleségét - az állam ellenségének tartja magát. Azt mondja, maga az állameszme ellensége.

Állameszme? - tűnődtem útközben. - Nem túlzás-e ezeknek a falusi véglényeknek a hazafias vitustáncát állameszmének nevezni? Ha a pimaszság és butaság állameszme, úgy első számú ellensége vagyok ennek az eszmének."

"- Tehát blöff - kiáltotta. - Becsapás! Mindjárt gyanítottam, hogy valami disznóság lappang a költészet mögött. Malomról és lisztről beszél. Hol van itt malom? Az engedélyért folyamodó Pipánszki urat éppen ma utasították el a kérelmével.
- Elutasítottak? - néztem rá.
- El. Mint a pintyet.
A postás azt próbálta megmagyarázni, hogy a költészet mindig bizonyos hangulatot igyekszik kifejezni. Minthogy kérően fordult felém s a Veron tekintete is az ő részére kért támogatást, igazat adtam neki, s megjegyeztem, hogy a költészet ama levezetőcsatorna, amely a költőket a közösség üdvére megszabadítja hangulataiktól. Ami viszont az igazságot illeti, Küszvágó doktor úr helytelen nyomokon jár, amikor az igazság hiányát diagnosztizálja a költér úr elhangzott versében.
- Igazságnak kell lennie, punktum - kiabálta a körorvos most már sűrűbben kortyintva a törkölyt.
Megveregettem a vállát, és megkérdeztem, mi az igazság. Nagy üzletet fogunk vele csinálni, ha felfedezte."

"- A misebort el ne felejtse, főtisztelendő úr - szóltam utána.
Felkapta a fonott üveget és lángoló megbotránkozással elvegyült az utasok között. A természetben is vannak igen nagy tévedések, miért ne tévedhetne az ilyen tapasztalatlan lelkipásztor is? A fogalmakkal még olyan könnyelműen dobálózik, mint gyerekek a savanyú szőlőszemmel. Majd ha megérnek a fanyar szemek, megtelnek az élet sűrű erejével és édességével, nem fogja velük így célba lődözni felebarátait. Nem tudja még, hogy egy kis baj van az értelemmel és az igazsággal. Nem vette még észre, hogy a gonoszság és butaság nagy farsangja dúl körülöttünk. Százkarátos hülyék és kétszázkarátos semmiháziak a bölcsesség és a jóság talárjában mászkálnak közöttünk, amit potom pénzért valami jelmezkölcsönző intézetben szereztek. S a rászedett polgár éljenez és berúg az álruhás hülyék bölcsességétől, a hamisság felemelő közhelyeitől."

"Ami hang a környéken akadt, abba mind belekötöttek és leutánozták virgoncul. S ugráltak idegen dallamokat s zajokat hallatva, mint a zenebohócok, komolytalanul, a mások és a maguk mulatságára.
- Az ember is van így vele - oktattam bölcsen a Nagy Főnököt. - Nem a maga dalát fújja. Mindenféle ostoba zörejeket utánoz. Bohóckodik. S aztán eltelik a nyár, vége az oktalan mulatságnak, és szárnyra kel. Eltelik az élet, s az ember odébbáll, anélkül, hogy a maga dalát énekelte volna.
- Valami baj van, Pipán? - nézett meg vizsgálódva.
- Nincs. De úgy illik, hogy az ember olykor bölcselkedjék. A nevünk homo sapiens. Ez az előkelőség kötelez."

Székely Szabadság Napja, Budapest Hősök tere

A Székelyföldért Társaság elnökének, György-Mózes Árpádnak a Hősök terén elhangzott beszéde 2016. március 10-én.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

1854 óta minden tavasszal a marosvásárhelyiek hol titokban, hol nyíltan – a politikai helyzettől függően - megemlékeztek az 1854. március 10-én a marosvásárhelyi Postaréten kivégzett székely vértanúkról, akik az elbukott magyar forradalom és szabadságharc lángját kívánták újra fellobbantani. A nemzeti emlékezet megőrizte a „Makk-féle összeesküvésnek" nevezett mozgalom vezetőinek nevét: Bágyi Török János kollégiumi tanár, Martonosi Gálfi Mihály ügyvéd és Nagyváradi Horváth Károly földbirtokos. A nemzeti önrendelkezés volt az a cél, amelyért életüket adták, példát mutatva bátorságból és hűségből az utókornak. A Székely Nemzeti Tanács kezdeményezésére 2012-től március 10. a székely szabadság napjává vált, az évente tartott megemlékezéseken a székely vértanúk halála az egységes Magyar Nemzet nemzetrészei összetartásának és a székelyföldi autonómia-követelés szimbólumává vált.

A székelyek szabadságvágya az évszázadok múlásával sem halványult. Azonban akárcsak a 19. század közepén, a szabadság utáni vágy a későbbiekben is áldozatokat követelt. Ha csak a jelenkort nézzük, demokratikus álca mögött visszaköszön a több mint másfél évszázaddal ezelőtti helyzet. 162 évvel a székely vértanúk áldozata után ismét Bach korszak van Erdélyben, a titkosszolgálat, rendőrség és a kiterjedt besúgói hálózat igyekszik börtönbe juttatni a hangadókat, a Bach huszárok demokráciát mímelve jogi köntösbe bújtatják az ítéleteiket, aminek ha nem is a fizikai megsemmisítés a célja, mint volt másfél évszázaddal ezelőtt, de egy lelki, pszichikai terror azok részére, akik népüknek jogaiért kiálltak. A székely elöljárók letartóztatása, támadás a székely nép, jelképei, a magyar nyelv ellen, amelynek tanúi lehetünk a sajtón keresztül, folyamata Székelyföld megtörési, beolvasztási kísérletének.

A román kormányra jellemző módon a kifele történő kommunikáció úgy szól, hogy Romániában példaértékűen meg van oldva a nemzeti kisebbségek helyzete, a román államfő minap tett nyilatkozata szerint a Romániában élő kisebbségek pozitív diszkriminációban részesülnek. Mégis mindezen sérelmeket látva elképzelni sem szeretném, hogy mit jelentene a románok értelmezésében a negatív diszkrimináció.

Nyílt titok az a tény, hogy a román média (is) tele van a román titkosszolgálat által megbízott emberekkel, láthattuk azt az uszító hadjáratot, amit a terroristaváddal illetett székelyek letartóztatásakor műveltek, amely szerintem kimeríti egyben a román Btk. uszítással kapcsolatos (368. és 439.) paragrafusait, de sértik a magyar-román alapszerződés 14. pontját is. (A Szerződő Felek elősegítik az országaik eltérő etnikai, vallási, kulturális és nyelvi eredetű állampolgárai közötti tolerancia és megértés légkörét. Elítélik az idegengyűlölet, a faji, etnikai és vallási alapú gyűlölet, diszkrimináció és előítéletek mindenfajta megnyilvánulását, és hatékony intézkedéseket tesznek ezek bármiféle megnyilvánulásának megelőzésére.)

Vagy ott vannak a székely megyék élére helyezett prefektusok, akiknek feladatuk a békés együttélés biztosítása lenne, ehelyett csak az uszítást látni a részükről, azzal dicsekednek, hogy hány pert nyertek meg a magyar önkormányzatok ellen.

A román hatalomnak mindig útjában álltak azok az erdélyi magyar értelmiségiek, akik véleményformálóak voltak saját közösségükben. Az 1944-45-ös időszakban a román hatóságok állították össze azoknak az erdélyi szászoknak és magyaroknak listáját, akiket veszélyesnek tartottak, és akiket később a szovjet hatóság partizán tevékenység kialakulásának megelőzése céljából elhurcolt, így módosítva Erdély etnikai összetétele a románság javára. A listákat Bukarestben állították össze, szem előtt tartva az észak-erdélyi magyarság azon értelmiségi rétegét, aki az 1940-44 közötti időszakban politikai szerepet is vállalt. A cél tehát elsősorban az erdélyi magyarság megfélemlítése volt, hogy az tömegesen hagyja el Erdélyt. A korabeli román sajtó pedig ugyanúgy uszító hadjáratot folytatott a magyarok ellen, mint most.

Székelyföld gazdasági, infrastruktúrális leamortizálása a román hatalom érdeke. A szegénység ugyanis kiszolgáltatottságot és alárendeltséget eredményez, ha meg akad olyan vezető, aki ezt szóvá teszi, akkor arra lecsapnak. A fekete autók és a fekete maszkos emberek. És következnek a hosszúra nyúlt koncepciós perek, akárcsak az 50-es években. Van, aki nem bírja a pszichés nyomást, székely önkormányzati képviselők vonnak vissza Wass Albert utcanévadó kezdeményezést, polgármesterek mondanak le fellebbezési jogukról a magyar nyelvű községháza/városháza felirattal, székely zászlóval kapcsolatban. Lassan nem lesz olyan székely önkormányzati vezető, közéletet vállaló politikus, aki ki mer állni közösségéért, miközben Székelyföld gyarmatosítása, elrománosítása ugyanúgy folyik, mint '89 előtt, csak talán lassabban, fű alatt és más módszerekkel. Legújabb módszer a román bíróságok segítsége, az utóbbi időben

„Székelyföld létezésének tagadása Romániában mindennapossá vált, ez a szlogenje a román szélsőjobboldali pártnak, de még a román bíróság is erre hivatkozva nem jegyezte be azt az egyesületet, amelyik Székelyföld turizmusát akarta népszerűsíteni, mivel állításuk szerint nem létezik olyan területi egység, hogy Székelyföld.."

„Ne higgye senki, aki magát a székely autonómia támogatójának nevezi, hogy az évi egy tüntetéssel, megemlékezéssel letudta a kötelezettségeit, az év további 364 napjára is kijutnak a tennivalók.”

indított perekben szinte kivétel nélkül alul maradtunk.

A székely virtusra viszont általában nem jellemző az önfeladás, ezt bizonyítottuk a történelem folyamán rengetegszer. Jogi, politikai lépésekkel próbálkozunk, még akkor is, ha tudjuk, Iustitia istennő Romániában román. Ritkán van alkalmunk örülni egy számunkra kedvező román bírósági döntésnek (habár ritka az ilyesmi, de előfordult már székely zászlóval, nemzeti himnusszal, magyar nyelvű felirattal kapcsolatban is ilyen), de vajon belegondolunk-e abba, hogy mennyi előkészítő munka, mennyi befektetett pénz, idő és energia van benne? Az ügynek elkötelezett emberek teszik a dolgukat, időt és energiát a sajátjukból áldoznak fel, de vajon hajlandóak vagyunk-e pénzzel támogatni az autonómia mozgalmat? Tavaly májusban az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesülettel közösen létrehoztuk a Székelyföldi Autonómia Alapot, az eltelt közel 10 hónap alatt alig 40 olyan embert találtunk, akik hajlandó rendszeresen havi 1000-2000 forinttal támogatni az autonómia mozgalom költségeit. Ne higgye senki, aki magát a székely autonómia támogatójának nevezi, hogy az évi egy tüntetéssel, megemlékezéssel letudta a kötelezettségeit, az év további 364 napjára is kijutnak a tennivalók. A magyar sajtó méltatlanul elhallgatja ezt a kezdeményezést is, pedig havonta legalább 150 sajtóorgánumnak küldöm ki a beszámolót az Alap helyzetéről. Ennek ellenére biztos vagyok benne, hogy jóval több ember tud a létezéséről, mint amennyi rendszeres havi befizető van. Tartsuk szem előtt, hogy amíg nem lesz egy olyan kritikus tömeg az autonómiamozgalom mellett, aki életét és vérét, persze képletesen értve nem adja az ügyért, amíg az emberek úgy érzik, hogy az évi egy megmozdulással letudták az az évi kötelességüket, eredményt elérni nem tud pár ember. Ezúton is kérek minden jelenlévőt, és ha a sajtó ingerküszöbét túllépjük, akkor rajtuk keresztül mindenkit, aki olvasni fog róla, hogy tájékozódjon a honlapunkon a részletekről és csatlakozzon a Székelyföldi Autonómia Alaphoz. Biztos sokak számára ismerős az a facebookon keringő fotó, hogy 1 doboz cigaretta árából mennyi élelmiszert lehet vásárolni. Nos mi sem kérünk többet, csak legalább havi 1000 forintos áldozatot a székely jogérvényesítés megalapozásához. Higgye el, közösségmentő lehet itt minden egyes forint.

És akkor ott van a másik kezdeményezésünk, amiről még szót szeretnék ejteni, ez is méltatlanul kevés nyilvánosságot kap a Székelyföldi Autonómia Alaphoz hasonlóan. Székelyföld létezésének tagadása Romániában mindennapossá vált, ez a szlogenje a román szélsőjobboldali pártnak, de még a román bíróság is erre hivatkozva nem jegyezte be azt az egyesületet, amelyik Székelyföld turizmusát akarta népszerűsíteni, mivel állításuk szerint nem létezik olyan területi egység, hogy Székelyföld. Itt most ezeknek az embereknek történelmi analfabetizmusára nem szeretnék kitérni.

Mindezek ellenére a Székelyföldért Társaság a Székely Nemzeti Tanáccsal közösen 2014-ben az internet virtuális világában megjelentettük Székelyföldet. A Kaposvári Egyetem jóvoltából egyesületünk megkapta a sic.hu tartománynevet, ami 2014. májusától Székelyföld tartományneve lett, ingyenes levelezést, e-mailezést indítottunk rajta, illetve egyelőre ingyenessé tettük a honlap-nevek foglalását is, ami a .hu esetén 2 évre több, mint 4 ezer forint. Vagyis 2014 óta bárkinek lehet ingyenesen olyan sic.hu végződésű e-mail címe és honlapja, amely kifejezi székely származását vagy a székelyekkel való szolidaritását.

Biztatunk tehát mindenkit, hogy vegye ki részét a munkából vagy támogassa anyagilag azok munkáját, akik dolgoznának. Használják jelképeinket, ideértve a virtuális, internetes jelképeket is, hogy ne dörzsölhessék tenyerüket évtizedek múlva azoknak a leszármazottai, akik már most tagadják Székelyföld és a székelyek létezését.

Vakok vagyunk és impotensek?
- március 10 és az azt követő napok margójára

Románia tovább hadonászik, kapálózik az antidemokrácia mocsarában! Politikai rendszerek felett ível át a magyar-gyűlölet... Elvetemült nacionalisták és megtévesztett emberek félnek és féltenek valamitől, amivel a valóság köszönőviszonyban sincs. Pedig…

Hol van még Európában, a világon egy őshonos, nemzeti kisebbség, aki ennyit elbír úgy, hogy erőszakos eseményre nem kerül sor. Szégyellhetik magukat azok az erdélyi, magyar honatyák, akik Bukarest bársonyszékeiben ücsörögtek 25 éven keresztül (10 ÉVENTE 200 EZER!), szégyellhetik magukat a románok – a jóérzésűek éppen úgy, mint a gyűlölködők –, szégyellhetjük magunkat mi is, hogy nem tudunk egységet felmutatni!

Tisztelt Olvasó! Tudod Te, milyen ebben a közegben megszervezni egy székely-magyar megemlékezést és felemelni a szót a közösség alapvető jogaiért? Tudod Te hány kihallgatást, meghallgatást, lehallgatást kell elviselni? Tudod Te, hogy pl. a március 10-i Székely Szabadság Napjának szervezői nem a saját életüket akarják komfortosabbá tenni az önrendelkezés által, hanem vér szerinti és a kék-arany zászlók alá fogott gyermekeik és unokáik székely-magyar jövőjét akarják biztosítva látni, a szülőföldjükön! Tudod Te, hogy amennyiben Székelyföldön felgyorsul a magyar szórványosodás, akkor Erdélyben vége a magyar létnek, végleg, végérvényesen?

Elhiszem, hogy nehezek a mindennapok, a globális világ zűrzavarában nehéz a fontos információkat kiszedegetni, de, aki nem érzi, hogy itt az egyetemes magyar kultúra szempontjából pótolhatatlan kultúrkincs és humán „tőke" van veszélyben az vaj' mit ért az egészből, az egészből., amit életnek nevezünk!

… s hogy ne legyen késő és mondjon az ember valami biztatót, alá lehet írni a petíciót, melyben kérjük a román és a magyar kormányt, hogy a két ország közti alapszerződésben rögzített alapelveknek megfelelően kezdjenek haladéktalanul egyeztetéseket Székelyföld státusának a rendezéséről, no és lehet csatlakozni a Székelyföldi Autonómia Alaphoz. Tudniillik ameddig nem tudunk lemondani havi 3-4 doboz cigi áráról azért, hogy a székelyek kezükbe vegyék saját közösségük önkormányzását addig már-már értelmetlen önrendelkezésről beszélni. Kérem ez utolsó mondatot vegyük magunkra mi, otthon és az otthontól távol élő székelyek, vegyék magukra a székely körök, erdélyi kötődésű egyesületek, alapítványok, hagyományőrzők, csíksomlyói zarándokok, „imádlak Erdély" és „csodálatos Székelyföld" képeket küldözgetők, politikai haszonlesők, nagy jobboldaliak, legmagyarabbak, ősmagyar táltosok és így tovább és így tovább...

-CSA-

„Hol van még Európában, a világon egy őshonos, nemzeti kisebbség, aki ennyit elbír úgy, hogy erőszakos eseményre nem kerül sor."

Elnémult harangok

Gondolná az ember, hogy Rákosi Viktor 1903-ban megjelent romantizáló regényét el tudja intézni egy legyintéssel, hiszen a kritika s az azóta hangoztatott vélemények szerint a szerző túldimenzionál, túlságosan erős színeket kever s éppen ezért idejét múlt, nincs üzenete a mai embernek... Nem így van! Olvassák el és keressék meg a saját Simándy Páljukat és tegyék fel a kérdést, hogy tudnak-e segíteni – mert büszkén szoktuk mutogatni a mártírokat, de a mártírok sok esetben azért váltak áldozattá, mert egyedül maradtak, mert nem álltak mögéjük…

Jó és tanulságos olvasmány, kötelező darab az Erdélyt hazájuknak érzőknek és az Erdélyért aggódóknak, mert itt nem pusztán egy idealista ember tragédiájáról van szó, itt az olvasónak szembe kellene néznie magával.

"Egy vasárnapon a templomban hosszú fehér szakállú, ráncosképű öreg embert vett észre, a ki a prédikációját nagy figyelemmel hallgatta. A külföldi protestánsok vallásosságáról, hatalmáról és erejéről beszélt. Áttért aztán az erdélyi fejedelmek korára és elmondta a hazai protestánsok küzdelmeit, szenvedéseit s mai állapotát. Hévvel, meggyőződéssel beszélt s hatalmas hangja betöltötte a puszta templomot. Elmondta, hogyan rázta őt föl közömbösségéből, mint egy égi szózat, Hamburgban a kivándorlók zsoltáréneke. S ő haza sietett, ide a félreeső völgybe, hogy a kevés számú híveket összeszedje és megtartsa a nemzetnek. Szép és dicső dolog egy világbíró nagy nemzetet szolgálni, de mennyivel magasztosabb, lelkesítőbb föladat egy kis nemzetet szolgálni, arcáról a munka verejtékét letörülni, sebeit bekötözni, s lelkét Isten felé vezérelni. Vegyétek úgy, keresztény társaim, hogy mi itt egy régi magyar várnak utolsó ép bástyáját védelmezzük. Tartsunk össze, szeressük egymást, vigyázzunk, őrködjünk, hogy az ellenség erőt ne vegyen rajtunk. "

"Simándy összefont karokkal megállt a vén ember fölött.
- Mikor Pompejit kiásták, a város kapuja mellett találtak egy kővé vált római katonát Egy közönséges, rosszul fizetett közkatonát. Odaállította a tisztje, hogy őrizze a kaputt. A föld megrendült, a Vezúv elkezdett mennydörögni. Lángoszlopok törtek elő kráteréből, a lakosság menekült. A katona ott maradt őrhelyén. Fekete füst terjedt el a földön, forró hamu esett az égből, a gyilkos forróságú láva sisteregve ömlött alá a hegyről. A katona ott maradt őrhelyén. A láva elborított minden utcát és emelkedett. A nép egymást gázolva, sikoltozva menekült a katona mellett el, ki a városból. A katona a kapu falának támaszkodott, kezeiben megmarkolta a kardját s nem mozdult onnan. Ott halt meg, a parancs, a kötelesség oda szegezte; egyedül ő nem vesztette el a fejét az általános rémületben... Az a római katona én vagyok."

"Lerohant a templomához. A nagy vaspántos kapu állította meg. Fölemelte két összeszorított öklét és megdöngette a kaput, könyörgvén:
- Hatalmas Isten, adj erőt a te szolgádnak, hogy útjából el ne tántorodjék.

Az üres templom visszhangja komor dübörgéssel felelt neki vissza.

Igen, ti várvédő ősök, ti funtinelli árnyak, ti hitetvédő papok, s ti fönt az égen, Csaba királyfi fehér vitézei: nem hulltatok el hiába, a késő utód szívében ég tovább a ti lángotok. Ő is védi hazája földjét az árulás ellen; azét a szent földét, mely megtermette bölcsője fáját és megtermi koporsójának fáját is."

Markó Béla esete a maghiar kártyával

Markó jó költő, ezt talán leszögezhetjük (figyelmükbe ajánlom, egyik legújabb, Elölnézet című, szonetteket tartalmazó kötetét), bár politikai ellenfelei, a magyar ügy „kárvallottjai", vagy a Szövetséggel nem szimpatizálóknak bizonygathatná az ember napestig és körmeszakadtáig akkor sem hinnének neki, köteteibe pedig bizonnyal nem lapoznának.

Valamikor régen mikor megírtam az Ütközés és folytonosság című dolgozatomat, az erdélyi magyar irodalmi sajtóról egy fontos kutatási területként jelöltem meg a politikai szerepvállalás és kisebbségi irodalmi élet kapcsolódási pontjainak felfejtését. Ennek ugyanis Erdélyben komoly hagyományai vannak és történelmi csapdahelyzetekben irodalmárok, költők vették át azokat a szervezési funkciókat, melyeket a hivatásos pártpolitikusoknak kellett volna – de azok ilyen vagy olyan okokból nem tudták, nem akarták, nem akarhatták a szerepet felvállalni.

Markó is. Költőből politikus, párhuzamosság, együttlét, azután visszavedlés... Átváltozások, megváltozások, zárkózások és kitárulkozások: váltott lovakon vágtázzuk az életet... No hiszen, mennyi, de mennyi közös vonása van a versfaragó és a politikusi szakmának. Ideális esetben, „ethoszi értelemben", klasszikus poétai funkciókra fókuszálva a közért, a közös jóért, az eszményekhez való közeledésért dolgoznak, faragnak rímet és állanak a nép elé, programmal, magasztossággal, hasonlatokkal, költői és politikusi képekkel? Őrizők, váteszek, tudók, cselekvésre buzdítók. De egy bizonyos Attila keresztnevű tollat forgató, akinek szerencséje volt a magyar költészet napján megszületni, képes volt leírni a következőket, miközben Thomas Mannt üdvözölte: *„Te jól tudod, a költő sose lódit:/ az igazat mondd, ne csak a valódit"* . Innentől kezdve bajos a dolog. A költő, amennyiben nem megrendelésre dolgozik, kénytelen lesz igazat írni és eszmék, elvek, ideák szerint élni, különben igen hamar felnyiszálná az ereit, vagy álló nap köpködné a tükörképét, amíg csepp nyála sem marad és nem jut ideje egy nyúlfarknyi verssorra sem. Tehát amennyiben az Olvasó elfogadja (elhiszi, olvas és meggyőződik, megkérdez másokat stb.), hogy MB jó költő, aki hosszú ideje ír jó verseket, akkor ki kell mondani, hogy politikusi cselekedeteit nem érzi összeférhetetlennek a Parnasszus szentségével. Aki elolvassa Kőrössi P. József MB-vel készített kitűnő „beszélgető-könyvét" az megtalálja ennek az elméletnek a bizonyítékait. Kérem ez az ember meggyőződéses. Igen, ő európéer, igen ő nagy tudású, igen sok szempontból vezetésre termett, de rossz időben, rossz helyen. A Szövetség politikai alkui minden további nélkül összeegyeztethetőek a saját lelkiismeretével – kicsit olyan, mint KM, aki annyira demokrata volt, hogy simán leszerelte a hadseregünket, mert imádta a franciákat és semmi rosszat nem tudott róluk elképzelni… Nos nem mondom, hogy MB ennyire naiv lenne, de az erdélyi magyarságot Isten megverte vele és az RMDSZ jó néhány vezetőjével, akik szépen meggazdagodtak, megvetették lábukat a román elitben és lelkiismeret-furdalás nélkül élik meg sajátjaik pusztulását – mert azt tagadni botorság lenne, hogy ne lettek volna kicsi és sovánka eredmények, melyeket úgy adtak el, hogy az adott helyzetben ez a legtöbb, ami elérhető.

Tisztelt MB! A munkásságát nem a hajszálvékony, elmálló sikerek alapján fogják minősíteni 20-25 év múlva, hanem az elszalasztott lehetőségeket, a ki nem mondott szavakat, a meg nem tett lépéseket fogja számon kérni a történelem és az Erdélyből menekülő magyarság egy része évente egyszer majd hazanéz, egy-két generáció múlva pedig már csak egy-egy fotó marad a nagypapáról, amit aztán ki lehet selejtezni, vagy továbbköltözésnél elhagyni.

Pedig milyen szépen mondja, lelkemből beszélve: „*Nem tehetek róla nem állhatok a Koppány oldalára. Ennek ma már kulturális kliséje az István a király. Ez az alapszembenállás. Számomra ez ma arról szól, hogy vannak, akik Erdélyből skanzent akarnak csinálni. Ami azonkívül, hogy idegenforgalmi látványosság – mondjuk úgy: magyarságforgalmi-, másra nem alkalmas, és akik ezt akarják, nem is látnak benne mást.*" (163. o.) Ezen kívül van még számos gondolatkezdemény, rész-egész, amiben egyet kell értenem, sokszor kitűnő helyzetértékelés, csak a válaszok… Istenem a válaszok és a tettek, de ki vagyok én… ki vagyok… a staféta pedig átadva KH-nak: költőből politikus, párhuzamosság, együttlét, azután visszavedlés? Az ezredesi rang, az marad végül!

Csíki András

*Markó Béla – Kőrössi P. József: A magyar kártya (Kossuth Kiadó, Budapest, 2013)

„Lebeg a vizek fölött,
a hegyek, a dombok, a mezők fölött,
a zörgő pléhtányérok fölött
az erdélyi macskahűség,
a testétől elválasztott macskalélek."
(Markó Béla: Erdélyi utazások, 1991)

A költő lévén maga is teremtő

„Törd össze lantod, szarj rá, s magadat szembeköpd,
a költészet számodra ezennel véget ért.
Áthágtad egyik alaptörvényét: az önkényt.
A költő, lévén maga is teremtő,
nem hajt főt és nem süti le büszke szemét,
*sem égi, sem földi hatalom előtt.„**

Igazán vagány és könnyed költészet Orbán János Dénesé, olyan, amelyet irigyelni szoktak lezserségéért, féktelenségéért azok, akik nem fogadják el azt az alápállást, hogy az író/ költő szabadsága akkora, amekkorát kiszakít magának. Igazi, született lírikus, egész mellszélességgel az – nem véletlen, hogy Faludy korszakos tehetséget látott benne, még annak idején, amikor viszonylag szűk körben ismerték a transzilván Villont és DrBZ sem irkafirkált róla. Az erdélyi szellem mindig tudott és meggyőződésem, hogy az eljövendő időben is tud új és új, az egyetemes magyar kultúra viszonylatában kiemelkedő egyéniségeket kiemelni, kiérlelni és útjukra bocsátani.

A magyar Faust igazi remekmű, nagyon büszke voltam, hogy egy erdélyi, ráadásul unitárius szerző művének így tapsoltak Méliusz Juhász Péter városában. Verseit nagy kedvvel olvasom jó ideje, már első verstalálkozásunk óta furcsa gyönyörűség tölt el köteteit lapozva, vagy írásait görgetve. Sok, szívemnek kedves szerző van, de miből áll az OJD-hatás? Egyfelől egészen biztos, hogy ellenpontozza saját költészetem szemérmességét, másfelől abban, hogy amit papírra vet az izgalmas, friss, széles spektrumú, bohém s mindemellett pedig a klasszikus ízeket is érezzük.

Én szeretem ezt a lírát, szeretem a Janus Pannonius-átiratokat, mint ahogy a Rejtővonal is kedvemre való volt, ahogy a Verecke útján döcögő almazöld Trabant is. Mondom ezt annak ellenére, hogy jó néhány globetrotterként hánykódott tollforgató, ideológiák és pártdemagógok kereszttüzében imbolygó, balosnak jobbos és jobbosnak eléggé balos, liberálisnak maradi (vice versa), nem eléggé vagy túlságosan is magyar szerző mellett számomra a „messianisztikus transzilvanizmus” – melyet OJD nagyon nem szeret – is fontos és nem megkerülhető, mint ahogy a transzközepes írónemzedék sem. Nosza hát olvassanak, mert én is „... érzem az iszonyú magányt, / ó, mindenki ír, nem olvas senki sem”.

Csíki András

*[Kigúnyolja Galeotto zarándoklását]
Orbán János Dénes: A költő, a ringyó és a király. Janus Pannonius apokrif versei. Magyar Pen Club, Budapest, 2014

„És így van ez, mióta van poézis.
Nem mérik egyszerre a tálentumot
és a vagyont. A költőt tisztelik:
ha ében halt, drága szobrokat emelnek,
és aranyba kötik a könyveit.”
Pecunia (Pénz)

könyvajánló

Kós Károly: Erdély (1929)

Kós transzilvanista gondolkodásának egyik alapműve - habár az erdélyi szellem, mint politikai elképzelés csődöt mondott (habár vannak új és új vonulatai, nem feltétlenül a sztánai polihisztor által preferált gondolatisággal!) művészettörténeti, irodalmi értéke jelentős és a szerző megállapításai velőtrázóak.

"Amikor azonban a régi három történelmi nemzetben úgyszólván teljesen meghal az ősi önkormányzati szellem , elgyengül a nemzeti öntudat és elvész az erdélyi köztudat, ugyanakkor egy új kulturális és politikai erőtényező bomlik ki Erdély földjén a román nép nemzeti öntudatának megszületésében, egy hatalmas erő, mely nem sok idő múlva döntő tényezővé válik Erdély életsorsának éppen azért, mert senki a maga idejében nem akarta, avagy nem tudta ezt az erőt a maga valóságos potenciájának megfelelően értékelni."

(szerk: A Kiegyezést követően) "*Erdély, mint politikai fogalom tehát meghalt. És az 1868-tól 1918-ig eltelt félszázados magyarországi kormányzatnak gondja volt arra, hogy nemcsak régi politikai fogalmát, de még a nevét is kigyomlálja a magyarság tudatából. Erdély neve eltűnt az iskolakönyvekből, és e föld hivatalos neve geográfiailag: "Délkelet Felföld", politikailag "Királyhágón túli terület" lett. Az unió 1868-1918 közé eső félszázados korszaka tehát a nemzeti erőviszonyok közötti rohamos eltolódások ideje: a magyarság egyre gyorsuló gyengülésével szemben a románság folyton növekvő gyarapodása érvényesül. Ez erőeltolódás következtében fenyegető egyensúlyi kilengést siettette, hogy a régi, természetes konvergens kulturális életfolyamat is szinte teljesen megállott a tudatosan divergens munkafolyamat mind hatalmasabb lendülésével szemben."*

Szávai Géza: Kivégezzük nagyapádat

Kitűnő regény, mely mindamellett, hogy magas esztétikai minőséget hoz, nagyban varázstalanítja a székely mindennapokat.

"Bármennyire elesettek lennénk, bármi történne is velünk, a kapuba mindig kiállhatunk. A kapuba mindig is kiállhattunk, hátunk mögött - a múltban - fegyverforgató, szabad ükapák. Nekünk már semmink, se föld, se erdő, se legelő, se állat, ami legeljen, midjárt mi sem vagyunk. De szétterpesztett lábakkal bármikor kiállhatunk a kapuba. Szilárdan állunk a földön, megingathatatlan terpeszben. A kapu elé gyökerezve egy-egy pillanatra, mintha acélerős hajszálgyökerekkel tapadnánk a földhöz, hajszálnyi, acélos ereken szívódna sejtjeinkbe, hogy bármennyire elesettek lennénk is, ezekben a pillanatokban vagyunk valakik. Nem cigányok."

Gróf Bánffy Katalin: Ének az életből

A rendkívül gazdag erdélyi emlékirodalom újabb gyöngyszeme. A leggazdagabb erdélyi család tagjának, a bonchidai kastély tulajdonosának, Magyarország hajdan volt külügyminiszterének (és még mennyi és mennyi cím…), az író Bánffy Miklós lányának a visszaemlékezései. A háttérben zajlik a történelem és ez a fiatal lány éli az életét: utazások, szerelmek, tervek stb.

"Ámbár papa savanyú maradt, és legszívesebben nem is ment volna, annyira bántotta, hogy csak fél Erdély került vissza. Mindent kifogásolt. Még az indulót is, melyet mindenfelé recsegett a rádió: Édes Erdély... Úgy kezdődött: Őseink nyomán, fenn a Hargitán..... - Szittya fergeteg - mondta megvetően.- Ültek a fenekükön és várták Hitler elhatározását… Majomszínház. De, ha mindenkit díszmagyarban hívtak nekünk is úgy kellett mennünk - hogyne!, óriási örömömre. Tizenhat éves voltam - csoda-e, hogy csak az örömre, a pompára és a diadalra gondoltam , melyben részem lesz, s nem a nemzetközi, politikai következményekre, melyet, mint nehéz uszályt, maga után vont a döntés."

"Lehet karácsonyra nem is megyünk le Bonchidára, mert nincs petróleum. Úgy látszik a jó magyar világban nincs semmi. Érdekes milyen ellenszenv van a magyarországiak és az erdélyiek között. Változtatni akarnak, változtatni még azon is, amit jobban csinálnak itt, mint ott."

Június 4. „margójára”

Kibeszéletlenek, elhallgatottak a Történelmi Magyarország fontosabb eseményei: elég, ha az 1914- 1920. közti időszakot; majd az azt követő – mindenfélének nevezett – korszakokat nézzük; 1956-tal és a még „karnyújtásnyira” lévő – függöny mögött, kiürített „nézőtér” előtt lejátszódtatott – „rendszerváltással” együtt.

Nagyon nehéz egy ésszerű, építőjellegű párbeszéd; az együttműködés; az egyetértés megteremtése – kiváltképp – ha az egyik fél nyíltan vállalja, hogy mindent elkövet, megtesz a másik ellen.

A címben megjelölt dátum (1920.) jó alkalom a történtek egyenes kibeszélésére, mert állandó vagdalkozásban, feszültségkeltésben nem teremthető meg egy nyugodt jövő. Az első világháború (amit akkor nem így neveztek) kitörése nem történt véletlenül. (Ama, bizonyos gyilkosság időpontja – 1914. június 28-a – amire sokan már nagyon „vártak!”) 1914. július 28-án Ausztria hadat üzent Szerbiának. Tisza István írásban figyelmeztette őfelségét, hogy beláthatatlan következményei lesznek a hadüzenetnek. „A leglelkiismeretesebb meggondolás után is elutasítom annak gondolatát, hogy részem legyen a Szerbia ellen javasolt katonai támadás felelősségében.” Charles Tisseyre francia parlamenti képviselő nyilatkozata: „Tisza István volt az egyetlen vezető államférfi Európában, aki komolyan szót emelt a háború ellen.”

Miután Magyarországnak sehol sem volt külképviselete (a bécsi udvar jóvoltából!) – nem ismerhettek bennünket a nagyvilágban. – Ezért engedhette meg magának gátlástalanul a francia békekonferencia elnöke ezt a kijelentést: „Magyarország pedig nem létezik!”

A legszomorúbb azonban az, hogy az országon belül történtek hazánk ellenes megnyilvánulások. (pl. vörös terror; a rohamosan előre törő szélsőbaloldal; a Károlyi kormányból való kiábrándulás) A magyar kormánynak meg lett volna az esélye arra, hogy katonai erővel védhesse meg a magyarlakta területeket. Ehelyett, a kommunisták a saját hatalmuk védelmére rendezkedhettek be: Kun Béla 1919. április 30-án elismerte Prága, Bukarest, Belgrád területi igényeit – olyannyira, hogy a magyar nemzeti lobogó használatát is betiltották és még annyit sem engedélyeztek, hogy a vörös zászlót nemzeti színekkel beszegjék.

A román áruláson kívül (1916. augusztus 27-én a román királyság hadat üzent); Magyarország létének teljes veszélyeztetettségéhez vezettek még: 1918. október 27-én megengedték, hogy Aradon román nemzeti tanács alakulhasson, amit pénzzel és fegyverrel láttak el!; 1918. novemberében Erdély teljesen kiszolgáltatott állapotba került; 1918. május 7-én Románia számára véget ért a háború, de 1918. november 10-én, az újbóli hadbalépésüknek köszönhetően részt vehettek hivatalosan is az osztozkodásban is; 1918. december 1-én – a Károlyi kormány beleegyezésével és hathatós segítségével (érthetetlen módon!, pl. ingyen biztosítottak vonatokat azért, hogy csak a románság gyülekezhessen Gyulafehérváron. Itt – semmilyen felhatalmazás vagy engedély nélkül - és az erdélyi magyarság teljes kizárásával – 1228 aláírással: Erdély uraivá kiáltották ki magukat; 1918. december 18-án elhangzott a parancs Kolozsvár kiürítésére; 1919. január 15-én cseh légió egészen Vácig akar lehatolni a Dunán – Balassagyarmat, mint a „legbátrabb város” elkergeti a beözönlőket; 1919. márciusában mesterséges nemzetállamok alakulnak a magyarországi nemzetiségek felhatalmazásával; 1919. augusztus 2-án a kommunista népbiztosok, illetve hívei számára a németausztriai állam területén menedékjogot engedélyeznek; 1919. augusztus 4-én elfoglalják Budapestet.
A Székely Dandár – miután Csornánál (!) megütközött a román csapatokkal – felszabadítva a Dunántúlt – 1919. november 16-án a Horthy Miklós szervezte Nemzeti Hadsereggel együtt űzte ki a budapesti megszállókat, akik már a Nemzeti Múzeumot is el akarták „költöztetni” 16 teherautó segítségével. (Horthy azt is állandóan sürgette, hogy az antanttal tárgyalni kell.)

A sors iróniájaként a főbűnös németek Felső-Szilézia ügyében népszavazást tarthattak; Ausztria – mindazok után, hogy a szakadék szélén hagyott bennünket – megkaparintotta Nyugat-Magyarországot, sőt Klágenfurt térségében népszavazást is tarthatott.

Móricz Zsigmond: „Elvégeztetett, de nem tisztáztatott!”.

Hutzler Vilmos, Debrecen

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület működését és a Tisztás megjelenését a Nemzeti Együttműködési Alap támogatja.

Nemzeti Együttműködési Alap

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata
Kiadja: EJKE, 4032 Debrecen Vezér u. 23. IV/10.
Felelős szerkesztő: Csíki András
Lektor: Pap Gy. László

TISZTÁS